

Тематична рубрика: Теорія і методика управління освітою

УДК 37.018.556:371

**ЕКСПЕРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ДОСВІД АВСТРІЇ ТА ШВЕЙЦАРІЇ
EVALUATION OF PRE-SCHOOL EDUCATION IN AUSTRIA AND
SWITZERLAND**

Пономаренко Н. Г.,
кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов
Миколаївський національний аграрний університет

З'ясовано, що необхідність експертної діяльності в галузі дошкільної освіти закріплена на законодавчому рівні як Австрії, так й Швейцарії. Визначено структуру педагогічної концепції та параметри якості діяльності австрійських та швейцарських дошкільних закладів освіти. Проаналізовано інструменти проведення внутрішньої та зовнішньої експертизи в галузі дошкільної освіти вищезазначених країн.

Ключові слова: експертна діяльність, дошкільний заклад, педагогічна концепція, якість орієнтацій, якість структури, якість взаємодії з батьками, якість педагогічного процесу

Установлено, что необходимость экспертной деятельности в области дошкольного образования закреплена на законодательном уровне как Австрии, так и Швейцарии. Определена структура педагогической концепции и параметры качества деятельности австрийских и швейцарских дошкольных учебных заведений. Проанализированы инструменты

проведення внутрішньої і зовнішньої експертизи в області дошкільного освіти вищезазначених країн.

Ключевые слова: експертна діяльність, дошкільне заклад, педагогічна концепція, якість орієнтацій, якість структури, якість взаємодії з батьками, якість педагогічного процесу

It is established that the need for evaluation of preschool education is fixed at the level of the federal states of Austria and cantons of Switzerland. The structure of the pedagogical concept is defined. The parameters of the quality of the activities of Austrian and Swiss preschool educational institutions are determined. The tools for conducting internal and external evaluation in the field of preschool education in Austria and Switzerland have been clarified.

Keywords: експертна діяльність, дошкільне заклад, педагогічна концепція, якість орієнтацій, якість структури, якість взаємодії з батьками, якість педагогічного процесу

Постановка проблеми. Процес євроінтеграції України вимагає реформування національної системи освіти та приведення її у відповідність до європейських стандартів. Реалізація цієї стратегії потребує модернізації усієї вітчизняної системи освіти, що безпосередньо пов'язано з підвищенням її якості [1, с.1].

В умовах євроінтеграції та процесу наближення української освіти до міжнародних стандартів доцільним є вивчення досвіду європейських країн, зокрема німецькомовних, а саме Австрії та Швейцарії щодо експертної діяльності в галузі дошкільної освіти, яка в цих країнах є в більшості випадків інтегрованою з початковою школою і має значні педагогічні досягнення та постійно вдосконалюється.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Окремі аспекти експертизи в галузі освіти висвітлювалися в дослідженнях зарубіжних науковців. Зокрема, теоретичні засади експертизи розкрито у працях С. Бешелева, Ю. Сидельникова, О. Тубельського. Структуру експертизи в галузі освіти досліджували В. Бухвалов, Ф. Гурвич, С. Кучер, В. Черепанов. Питання експертизи в галузі освіти розглядали в своїх дослідженнях К. Бурен (С. Bühren), К. Буркард (С. Burkard), Г. Ейкенбуш (G. Eikenbusch), Х. Акерман (H. Ackermann), Г. Рольфф (H. Rolff), Г. Альтріхтер (H. Altrichter), П. Пош (P. Posch), Е. Кліме (E. Klieme), В. Шпехт (W. Specht). Дослідження В. Загвоздкіна, К. Альтгельта (K. Altgeld), В. Титце (W. Tietze) присвячені питанням експертизи дошкільної освіти.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Проте, проблема експертної діяльності в галузі дошкільної освіти не отримала належного висвітлення. Крім того, доцільним є вивчення європейського досвіду здійснення експертизи дошкільних закладів освіти задля його використання в Україні.

Мета статті. Мета статті полягає у дослідженні експертної діяльності в галузі дошкільної освіти Австрії та Швейцарії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дошкільна освіта Австрії не є обов'язковою, але в 2010 році було прийнято рішення про обов'язкове відвідування дошкільних закладів освіти дітей у віці п'яти років.

Австрія є федеративною державою, але управління освітою є централізованим. Зокрема, Інститутом Шарлотти Бюле (Scharlotte Bühle Institut) у Відні розроблений Федеральний рамковий план для дошкільних закладів освіти (Bundesländerübergreifender Bildungsrahmenplan für elementare Bildungseinrichtungen in Österreich), який містить принципи виховання та освіти в дошкільному закладі освіти, основні компетенції дитини, а також методичні рекомендації у таких сферах, як мова та комунікація, математичні, природничі та технічні знання, образотворче мистецтво, музика, танці й спорт [2]. На основі цього плану сформульовані педагогічні критерії якості

дошкільних закладів освіти («Pädagogische Qualitätsmerkmale für Kinderbetreuungseinrichtungen»), які використовуються як індикатори при проведенні внутрішньої експертизи дошкільних освітніх закладів.

Закони федеральних земель про дошкільну освіту Австрії передбачають розробку педагогічної концепції кожного дошкільного закладу освіти, яка містить якість орієнтацій, якість структури, якість взаємодії з батьками та якість педагогічних процесів [3, 4], і є інструментом проведення зовнішньої експертизи дошкільного закладу освіти.

Під якістю орієнтацій та якістю структури розуміють рамкові умови, в яких існують заклади. До таких рамкових умов якості орієнтацій відносять, наприклад, існуючі програми навчання, існуючий «образ дитини», ціннісні орієнтації та суспільно визнані принципи виховання [5, с. 74]. Основними компонентами якості структури вважаються розмір груп, кількість дітей на одного вихователя, рівень освіти педагогічного персоналу або зовнішні та внутрішні просторові умови (внутрішні приміщення, місце для прогулянок та ігор) [6, с. 18].

Критерії якості взаємодії з батьками передбачають відповіді на питання, чи регулярно батьки отримують актуальну інформацію про важливі події в закладі, особливо про розвиток та навчання своєї дитини, чи підтримується контакт з батьками, чи мають вони можливості для участі в житті дошкільного освітнього закладу [7, с. 12].

Варто підкреслити, що основними інструментами дослідження якості орієнтацій та структури виступають інтерв'ю, опитування керівництва та педагогічного персоналу дошкільного освітнього закладу, аналіз документації та спостереження. Якість взаємодії з батьками досліджується за допомогою письмового опитування батьків [8, с. 49].

Дослідження якості педагогічного процесу здійснюється шляхом 3–4-годинного спостереження експертів за дітьми в дошкільному закладі освіти за допомогою шкал для дитячих садків в групах 3–6-річних дітей (Kindergarteneinschätz-Skala (KES)) та шкал для дитячих ясел в групах для

дітей молодше 3 років (Krippen-Skala (KRIPS)), і які є німецькою версією відомих міжнародних шкал Early Childhood Environment (ECERS-R) та Infant / Toddler Environment Rating Scale (INTER-S). Згідно цих шкал аналізуються сім аспектів якості педагогічного процесу, а саме місце та приміщення, догляд за дітьми, мовний, когнітивний розвиток, активності (заняття), а також взаємодія дітей, структурування педагогічної діяльності, взаємодія батьків та вихователів [6, 9].

Згідно Міжкантональної угоди Швейцарії щодо гармонізації обов'язкової школи (Die interkantonale Vereinbarung über die Harmonisierung der obligatorischen Schule (HarmoS-Konkordat)) відвідування дошкільних закладів освіти є обов'язовим для дітей у віці повних чотирьох років, при цьому дошкільні класи інтегровані з початковою школою і вважаються єдиним цілим [10]. Це положення закріплено також у кантональних законах про початкову освіту.

Міжкантональна угода щодо гармонізації обов'язкової школи (ст. 1) передбачає також розвиток якості дошкільних закладів освіти за допомогою спільних інструментів управління.

Об'єднанням догляду за дітьми Швейцарії (Verband der Kinderbetreuung Schweiz) в Цюріху розроблені Положення щодо догляду за дітьми в дошкільних закладах освіти (Richtlinien für die Betreuung von Kindern in Kindertagesstätten), в яких висвітлюються питання якості структури, тобто рамкові умови діяльності дошкільного закладу освіти, а саме освіта та навантаження педагогічного персоналу, наявні приміщення тощо [11]. Згідно цього положення кожний заклад дошкільної освіти Швейцарії повинен розробити педагогічну концепцію, яка містить освітні, виховні цілі, планування та організацію педагогічної роботи, педагогічно-дидактичну організацію розпорядку дня, звикання, інклюзію та участь дітей, оснащення, форми і види контакту з батьками.

Вищезазначеним об'єднанням розроблена також модель педагогічної якості, яка є національним стандартом й основою для системи «Знак якості

для дошкільних закладів освіти» («QualiKita»), за допомогою якої здійснюється сертифікація діяльності закладу дошкільної освіти [12]. Модель педагогічної якості містить вісім аспектів розвитку якості, а саме якості процесу (діяльність щодо розвитку, підтримки та навчання; взаємодія; інклюзія та участь; участь батьків та контакт із сім'ями) та якості структури (безпека, здоров'я, оснащення; освіта та кваліфікація персоналу; менеджмент та адміністрація; загальна концепція та правила).

Крім того, з метою подальшого розвитку педагогічної якості розроблений національний документ «Орієнтовні рамки дошкільної освіти, догляду та виховання в Швейцарії» («Orientierungsrahmen für frühkindliche Bildung, Betreuung und Erziehung in der Schweiz») [13], яким передбачено проведення внутрішньої та зовнішньої експертизи дошкільних закладів освіти.

Висновки. Отже, експертна діяльність в галузі дошкільної освіти як в Австрії, так й в Швейцарії обмежується експертизою дошкільних освітніх закладів. Необхідність забезпечення якості, а також проведення внутрішньої та зовнішньої експертизи дошкільних закладів освіти закріплена законодавчо на рівні федеральних земель Австрії та кантонів Швейцарії. В цих країнах створено установи, які координують експертну діяльність в дошкільній освіті, зокрема, Інститут Шарлотти Бюле в Австрії та Об'єднання догляду за дітьми в Швейцарії. Для проведення внутрішньої та зовнішньої експертизи як в Австрії, так й в Швейцарії розроблені та запроваджені стандартизовані інструменти, зокрема, плани освіти та виховання для дошкільних закладів освіти, а також педагогічна концепція дошкільного закладу освіти. В Швейцарії розроблена модель педагогічної якості, на основі якої здійснюється підтвердження якості діяльності дошкільного закладу освіти. В обох країнах визначено параметри, за якими здійснюється експертиза дошкільних закладів освіти, а саме якість орієнтацій, якість структури, якість педагогічного процесу та якість взаємодії з батьками.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пономаренко Н.Г. Підготовка експертів з освіти в німецькомовних країнах Європейського Союзу : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 20 с.
2. Bundesländerübergreifender Bildungsrahmenplan für elementare Bildungseinrichtungen in Österreich. Ämter der Landesregierungen der österreichischen Bundesländer, Magistrat der Stadt Wien, Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur, 2009. 60 S.
3. Gesetz über die Kinderbetreuung im Burgenland [Електронний ресурс] URL:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrBgl&Gesetzesnummer=20000713> (дата звернення: 10.01.18)
4. Oberösterreichisches Kinderbetreuungsgesetz [Електронний ресурс] URL:
<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LROO&Gesetzesnummer=20000460&ShowPrintPreview=True> (дата звернення: 15.01.18)
5. Пономаренко Н.Г. Підготовка експертів з освіти в німецькомовних країнах Європейського Союзу : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2017. 327 с.
6. Tietze W., Schuster K., Grenner K. Kindergarten-Skala (KES-R). Feststellung und Unterstützung pädagogischer Qualität in Kindergärten. Berlin: Cornelsen, 2007. 80 S.
7. Загвоздкин В. К. Зарубежный опыт оценки, улучшения и сертификации педагогического качества детских садов (на примере Германии). *Дошкольное образование: Прил. к газ. «ПС»*. 2010. № 8. С. 11–14.
8. Altgeld K., Stöbe-Blossey S. Qualitätsmanagement in der frühkindlichen Bildung, Erziehung und Betreuung. Perspektiven für eine öffentliche Qualitätspolitik. Verlag für Sozialwissenschaften, 2009. 264 S.
9. Tietze W., Bolz M., Grenner K. Krippen-Skala (KRIPS-R). Feststellung und Unterstützung pädagogischer Qualität in Krippen. Berlin: Cornelsen, 2007. 80 S.

10. Interkantonale Vereinbarung über die Harmonisierung der obligatorischen Schule (HarmoS Konkordat) [Elektronный ресурс] URL: https://edudoc.ch/record/24711/files/HarmoS_d.pdf (дата звернення: 25.03.18)
11. Richtlinien für die Betreuung von Kindern in Kindertagesstätten. Zürich: Verband Kinderbetreuung Schweiz, 2016. 20 S.
12. QualiKita-Handbuch. Standard des Qualitätslabels für Kindertagesstätten. Kibesuisse, Verband Kinderbetreuung Schweiz, Jacobs Foundation, 2014. 58 S.
13. Orientierungsrahmen für frühkindliche Bildung, Betreuung und Erziehung in der Schweiz. Nationales Referenzdokument für Qualität in der frühen Kindheit des Netzwerks Kinderbetreuung Schweiz. Bern, 2016. 80 S.